

วัฒนธรรมต่างชาติและผลกระทบทางการเมืองการปกครองในเวียดนาม

อมรา พงศาพิชญ์

บทนำ

ดินแดนทางตอนใต้ของประเทศไทย ในบริเวณแถบลุ่มแม่น้ำแดง ก่อนที่จะได้รับอิทธิพลจากจีนนั้น เดิมเป็นที่อยู่ของชนเผ่าโล (Lo) หรือ (Lac) นักประวัติศาสตร์เชื่อว่าชนกลุ่มนี้คือบรรพบุรุษของชาวเวียดนามปัจจุบัน หลักฐานในประเทศจีนบันทึกไว้ว่า พวกโลอาศัยอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำแดง ไม่ใส่เสื้อผ้า กินหมาก มีฟันดำ ทำนา เครื่องมือเครื่องใช้ที่สำคัญคือคราดที่ทำด้วยหิน (hoes) และลูกศรอาบยาพิษ นอกจากนี้นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดียังคิดว่า ถิ่นที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ควรจะมีลักษณะแบบกลุ่มที่พูดภาษามอญ เขมร และอินโดนีเซีย ภาษาที่พูดก็คงจะไม่มีเสียงวรรณยุกต์ แต่ว่าโครงสร้างทางสังคมเป็นแบบฟิวดัล (feudal) ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมของกลุ่มที่พูดภาษาไทย ด้วยเหตุนั้นนักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีจึงคิดว่าดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำแดงนี้น่าจะเป็นที่อยู่ของคนสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่นักภาษาศาสตร์เรียกว่า มอญ เขมร และกลุ่มที่เรียกว่าไทย* กลุ่มที่อยู่ทางเหนือคือพวกเผ่าเหยาอะ (Yueh) และกลุ่มที่อยู่ทางใต้คือกลุ่มโล และเมื่อคนสองกลุ่มนี้รวมกันเรียกว่า Lo-yueh ในบริเวณลุ่มแม่น้ำแดงนี้มีการแบ่งดินแดนออกเป็นส่วน ๆ แต่ละส่วนอยู่ภายใต้อำนาจของหัวหน้าเผ่าในลักษณะการปกครองแบบชาวเขาที่มีตัวอย่างให้เห็นในปัจจุบัน

* การแบ่งกลุ่มภาษาในบริเวณเอเชียอาคเนย์นี้ นักวิชาการได้เสนอแนวความคิดไว้ต่าง ๆ กัน หลักในการพิจารณาแบ่งกลุ่มคือ ลักษณะของการออกเสียง รูปประโยค ฯลฯ

ประวัติความเป็นมา

๑. อิทธิพลของวัฒนธรรมจีน

จักรพรรดิจีนองค์แรกที่ทำให้ความสนใจแก่ดินแดนทางตอนใต้ของจีนคือ Ch' in Shih-haung-ti (จีนซี ช้องเต้) โดยมีคำริห์ที่จะส่งคนลงมาสำรวจดินแดนตามชายฝั่งทะเลเพื่อคว่ำสภาพภูมิประเทศเป็นอย่างไร เหมาะสมที่จะทำการแลกเปลี่ยนสินค้าประเภทใดเพิ่มเติมบ้าง ก่อนหน้านั้น “ชนเผ่าทางใต้” หรือ Yueh (เหยอะ) หรือ Viet (เวียต (ภาษาญวน)) นำมา ข้าง กระบองเต่า ไข่มุก ขนนกยูง เครื่องเทศ ไม้หอม ฯลฯ มาแลกเปลี่ยนกับไหมของจีน เส้นทางคมนาคมเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าก็พอมียู่บ้างและในปี พ.ศ. ๓๒๔ ทางจีนก็ได้ตั้งมณฑลขึ้นทางตอนใต้ของประเทศจีน ๓ มณฑลเพื่อเป็นเมืองศูนย์กลาง มีมณฑล Canton Hsun-Chon และ Nanning ต่อมาทางจีนได้อาณาจักร Yueh หรือ Viet ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำแดงเป็นเมืองประเทศราช มีเจ้าเมืองปกครอง^๒ มีหัวหน้าเผ่าต่างๆ อยู่ภายใต้ความดูแลของเจ้าเมืองซึ่งอยู่ใต้อิทธิพลของจีนอีกต่อหนึ่ง เมื่อประมาณ พ.ศ. ๓๖๓ ได้มีการตั้งอาณาจักร Nan-Yueh (นันเหยอะ) ประกอบด้วยพวก Lo Yueh และกลุ่ม Hok-lo ซึ่งเดินทางมาจากฟุกเกี้ยนในประเทศจีน การตั้งอาณาจักร Nan-Yueh นี้มีผลทำให้อิทธิพลของพวก Yueh ซึ่งเป็นกลุ่มทางเหนือและอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนมีมากกว่าอิทธิพลของพวก Lo ซึ่งอยู่ทางใต้ แต่เจ้าเมืองก็ยังเรียกว่าเจ้าชายโลอยู่ และเนื่องจากอิทธิพลของคนจีนมีให้เห็นในบริเวณที่ราบลุ่มมากกว่าในป่าหรือบนเขา ลักษณะของคนที่ย้ายอยู่ในบริเวณที่เรียกว่าเวียตนามเหนือในปัจจุบันจึงมีสองลักษณะ คือ ลักษณะแบบเวียต ซึ่งได้รับอิทธิพลจีนมากขึ้นทุกที ๆ กับลักษณะแบบ Moung ซึ่งเป็นลักษณะของคนที่ย้ายอยู่บนเขามีภาษาพูดอยู่ในกลุ่มภาษาไทย เช่นพวก ไทยดำ ไทยขาว เป็นต้น

ฐานะของ Nan-Yueh ได้เปลี่ยนจากฐานะเมืองประเทศราช (vassal state) มาเป็นจังหวัด หรือแคว้น (province)) หนึ่งของประเทศจีน ในสมัยพระเจ้าวุติในราชวงศ์ฮั่น ในเวลานั้น (พ.ศ. ๕๓๒) อาณาจักรของประเทศจีนจึงได้ถอยส่งลงมาถึง Col des Nuages (ในเวียตนามกลางปัจจุบัน) การรวมเอา Nan-Yueh เข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรจีนนั้น ทำให้

๒ พระยาอนุমানราชชน เรียกว่า พระเจ้าไต้ แต่ Coedes ใช้คำว่า Lo Princes

ประเทศจีนสามารถทำการค้ากับประเทศต่าง ๆ ทางใต้ได้มากขึ้น มีคนจีนบางกลุ่มย้ายบ้านเรือนลงมาอยู่กับพวก Nan-Yueh แต่ในจำนวนไม่มาก ลักษณะของประชาชนส่วนใหญ่ยังเป็นพวก Nan-Yueh มีคนจีนปนอยู่เล็กน้อย

อิทธิพลของวัฒนธรรมจีนใน Nan-Yueh มีมากขึ้นในสมัยต่อมาประมาณ พ.ศ. ๕๔๓-๕๖๘ เจ้าหน้าที่ซึ่งปกครองชาว Nan-Yueh ต้องการจะเสริมสร้างอิทธิพลจีนในดินแดนของตน คนจีนย้ายลงมาอยู่ใน Nan-Yueh มากขึ้นทำให้ภาษาจีนและวัฒนธรรมจีนแผ่กระจายไปได้อย่างรวดเร็ว ในช่วงเวลาเดียวกันนั้น ในพ.ศ. ๕๕๒ Wang Mang ได้ตั้งตัวเป็นใหญ่และไม่ยอมอยู่ภายใต้อำนาจของจักรพรรดิฉิน (ราชวงศ์ฮั่น) นับเป็นจุดเริ่มต้นของการประท้วงในประวัติศาสตร์เวียดนาม การประท้วงต่อต้านอำนาจของจักรพรรดิฉินโดยชาว Nan-Yueh และชาวจีนซึ่งได้อพยพเข้ามาอยู่ในดินแดน Nan-Yueh เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์เวียดนามบ่อยครั้งมาก ผู้ที่ทำการรวมกำลังต่อต้านอำนาจของจีนมักจะเป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะคนจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในบริเวณ Nan-Yueh ไม่คิดว่าตัวเองจะต้องซื้อสัตย์ต่อชนชั้นปกครองหรือต่อจักรพรรดิฉิน

นายพลจีนชื่อ Ma Yuan สามารถปราบการประท้วงได้ใน พ.ศ. ๕๘๖ และได้รับแต่งตั้งจากประเทศจีนให้เป็นเจ้าเมือง ตัณฑิทธิ์และตำแหน่งของผู้นำ Nan-Yueh (feudal lords) หมก จากนั้น Nan-Yueh ก็อยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าเมืองจากประเทศจีนจนถึง พ.ศ. ๑๑๔๖ โดยมีการต่อต้านจากกลุ่มต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา

๒. อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดีย

บริเวณที่อยู่ใต้ลงไปจากนั้นหยอะคือบริเวณที่มีพวกแขกจามอาศัยอยู่ มีการบันทึกเกี่ยวกับคนกลุ่มนี้ไว้ในพงศาวดารจีนว่า “เป็นคนผิวดำ ตาลิถิ จมูกจัน ผมหยิกเป็นปุย เครื่องนุ่งห่มเป็นผ้าผืนเดียว ห่อหุ้มพันกายแต่เบื้องบนเอาจกลงไปถึงเท้า ทั้งหญิงชายไม่มีเสื้อผ้าอื่นอีก เว้นแต่ในฤดูหนาวจึงจะใช้เสื้อหนาชนิดหนึ่ง คนชั้นสามัญไปไหนเท้าเปล่า เว้นแต่พวกชั้นสูงจึงจะใช้รองเท้าหนัง ทรงผมทั้งหญิงและชายผูกเกล้าเป็นรูปต่างๆ และเจาะหูสำหรับสอดใส่ตุ้มหูเป็นวงแหวนหรือประดับอื่นๆ ประชาชนรักความสะอาด อาบน้ำชำระกายวันละหลาย ๆ ครั้ง และ

เอาการบูรและชะมดเชียงถูตามร่างกาย เสื้อผ้าใช้อบด้วยกลิ่นของควันไม้หอม^๓ ในราว พ.ศ. ๑๐๐ ปรากฏว่าพวกแขกจามอยู่ในแคว้นเยนนั้น และพวกญวน (นั่นเหยอะ) อยู่ในแคว้นกาวจี และเกา-
จัน พวกแขกจามยกทัพมาปล้นเมืองของพวกญวนซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจปกครองของจีนอยู่เสมอ ทาง
ฝ่ายจีนก็ยกทัพลงมาปราบบ้างไม่ปราบบ้าง ในที่สุดเมื่อ พ.ศ. ๗๓๕ สมัยสามก๊กตอนต้น ชายชื่อ
เหลียน อยู่เมืองเซียงหลิน เป็นกบฏจับข้าหลวงจีนฆ่าเสียแล้วตั้งตนเป็นกษัตริย์แห่งประเทศ
หลินนี้ (Lin-i) ซึ่งเป็นชื่อที่จีนเรียกจัมปาในสมัยนั้น ต่อมาอาณาจักรจัมปาได้ขยายออกไปกว้าง
ขวางขึ้นกว่าเดิม

จากศิลาจารึกปรากฏว่าผู้ที่ตั้งประเทศจัมปาคงจะเป็นชาวอินเดีย หรือไม่เช่นนั้นก็เป็น
ผู้ที่รู้ภาษาอินเดียเพราะศิลาจารึกเป็นภาษาสันสกฤต กษัตริย์จามพยายามชิงอำนาจจากพวกจีน
หลายครั้ง พงศาวดารจีนบันทึกว่า กษัตริย์จามส่วนใหญ่มีชื่อที่ขึ้นต้นคำว่า “ฟั่น” (วรรณใน
ภาษาสันสกฤต) และใน พ.ศ. ๘๗๔ กษัตริย์จามสามารถตีเอาแคว้นเยนินของจีนไว้ได้หมด เรื่อง
ราวของประเทศจัมปามีนักโบราณคดีชาวอินเดียและฝรั่งเศสได้ทำการค้นคว้ารวบรวมเอาไว้ นอก
เหนือจากการจดบันทึกทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการครองราชย์ของกษัตริย์องค์ต่าง ๆ แล้ว จาก
รายงานการบันทึกทำให้เรามองเห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียที่เข้าไปในอาณาจักรจาม เช่น
ในแผ่นดินพระเจ้าฟั่นเฮาตาหรือพระเจ้าภัทรวรรณ ซึ่งมีพระนามเต็มว่า ธรรมมหาราชศรีภัท-
รวรรณ มีการสร้างเทวาลัยภัทรวรสามี ซึ่งเป็นเทวาลัยแห่งพระคิวะของพวกจาม และ
กษัตริย์จามยังมีประเพณีที่ขนาน พระนามเทวรูปที่สร้างขึ้นประจำรัชกาลตามพระนาม ของกษัตริย์
ที่ทรงสร้าง ในระยะนี้อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียมีอยู่แต่บริเวณอาณาจักรจัมปาและไม่ได้แผ่ไป
ถึงบริเวณนั้นเหยอะหรือเวียตนาม

เหตุการณ์โดยทั่วไปในช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ ๑๓ ก็อยู่ในลักษณะที่มีการรบพุ่งกับ
จีนอยู่เป็นประจำ ถ้าจัมปาชนะก็กลายเป็นอาณาจักรอิสระ ถ้าจัมปาแพ้ก็เป็นเมืองประเทศราช
มีการเปลี่ยนราชวงศ์กษัตริย์บ้างแต่ก็เป็นเรื่องธรรมดาของการปกครองในสมัยนั้น

๓. อาณาจักรจัมปาและอาณาจักรนามเวียต-ไคเวียต

เมื่อจัมปาเป็นอาณาจักรไทยสมบูรณ์มีลักษณะเป็นรัฐเอกราชเช่นเดียวกับ Nan-Yuch
หรือ นั้นเหยอะ ทั้งจัมปาและนั้นเหยอะต้องพยายามรักษาตัวเองให้หลุดพ้นจากการอยู่ภายใต้อำนาจ

๓ เสฐียรโกเศศ แหลมอินโดจีนสมัยโบราณ มุลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป สำนักพิมพ์บรรณาคาร ๒๕๐๕
หน้า ๘๒-๘๓

ครอบงำของจีน มีการสู้รบกับประเทศจีนและสู้รบกันเองระหว่างชนสองกลุ่มนี้อยู่เป็นประจำ
 เคมีนครหลวงของจัมปาอยู่บริเวณนครเว้ปัจจุบัน และเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓ ได้
 ย้ายนครหลวงลงมาใต้บริเวณเมืองนาตรังปัจจุบัน ชื่อว่า จัมปาปุระมีกษัตริย์ปกครองคือ
 พระเจ้าอินทรวรมันที่สอง เป็นชาวพุทธมหายาน มีการสร้างวัดพุทธศาสนิกายมหายานในบริ-
 เวณใกล้เมืองจัมปาปุระ คนจีนเปลี่ยนจากการเรียกพวกจัมปาว่าหลินยี (Lin-i) มาเป็นชวนหวัง
 Huan-wang)

ในช่วง พ.ศ. ๑๔๐๐-๑๔๐๕ น่านเจ้ายกทัพลงมาทางใต้รุกรานนั้นเหยอะและจัมปา
 ในระยะสุดท้ายนั้นเหยอะทำท่าจะแพ้แก่พวกน่านเจ้า ทางฝ่ายจีนจึงต้องยกกองทัพมาช่วย และใน
 ที่สุดเข้าครอบครองนั้นเหยอะและตั้งเมืองใหม่ในบริเวณใกล้เมืองชานอย พ.ศ. ๑๔๕๐ ราชวงศ์
 ถังของจีนล้ม และชาวนั้นเหยอะหลุดพ้นจากอำนาจการปกครองของจีน กษัตริย์ในราชวงศ์-
 เหลียง ยอมรับเจ้าเมืองเวียตนามให้อยู่ภายใต้อำนาจของจีน ในฐานะประเทศราชหลังจากมีการสู้-
 รบเรียกร้องเอกราชอยู่หลายปี ในที่สุดพวกนั้นเหยอะก็ได้รับชัยชนะและเรียกตัวเองว่า “นามเวียต”
 มีกษัตริย์ปกครองตนเองในลักษณะช่องแคบ หรือหว่างเตี หรือแปลเป็นไทยว่าจักรพรรดิ ในระยะ
 เดียวกันนี้พวก จัมปาต้องทำการต่อสู้กับเขมรในกัมพูชาซึ่งเป็นอาณาจักรอิสระเช่นกัน การสู้รบ
 ระหว่างจัมปาและ กัมพูชามีอยู่เป็นประจำ เช่นเดียวกับการสู้รบระหว่างจัมปาและจีนและนั้นเหยอะ

ความสัมพันธ์ระหว่างจัมปาและ นามเวียต เป็นไปได้ดีโดยจัมปามีกษัตริย์ปกครอง และ
 นามเวียตมีจักรพรรดิปกครองจนกระทั่ง พ.ศ. ๑๕๑๕ หลังจากที่นามเวียตได้เปลี่ยนชื่อเป็น
 ไทโคเวียต จึงเกิดการสู้รบขึ้น และจากนั้นก็มีการสู้รบกันไปมาจนถึงสมัยพระเจ้ารุทรวรมันที่ ๔
 แห่งจัมปาและ พระเจ้าหลัทธิยศนจักรพรรดิโคเวียต (เปลี่ยนจากไทโคเวียต) เกิดการสู้รบกันขึ้น
 และพระเจ้าแผ่นดินญวนได้รับชัยชนะ เฝ้ากรุงเวียตและกวาดต้อนผู้คนไปแคว้นตั้งเกียห่าหมื่นคน
 พระเจ้ารุทรวรมันยอมยกดินแดนตอนเหนือคือมณฑลกว้างบิญทั้งหมดและมณฑลกว้างศรีส่วนเหนือ
 ความสัมพันธ์ระหว่างจัมปากับโคเวียตในระยะนี้จึงอยู่ในลักษณะที่จัมปาค่อยกว่าโคเวียต ในโคเวียต
 บ้านเมืองค่อนข้างจะสงบเรียบร้อย มีการฟื้นฟูศิลปกรรม บันฑิกประวัติศาสตร์ ฯลฯ แต่พวกจาม
 ต้องอยู่ภายใต้การรุกรานของพวกเขมร ผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะอยู่นาน จนพวกกุบไลข่านยกทัพ
 จากจีนมาทางใต้รุกรานจัมปาและโคเวียต ทั้งจัมปาและโคเวียตได้รวมกำลังกันต่อสู้ และในที่สุด
 ก็สามารถปราบพวกกุบไลข่านได้สำเร็จ

ในพ.ศ. ๑๘๔๔ พระเจ้าอัญชนแห่งโคเวียตได้ยกพระธิดาให้เป็นมเหสีแก่พระเจ้าสิงหธรรมแห่งอาณาจักรจัมปา โดยทางพระเจ้าสิงหธรรมจะยอมยกดินแดนตอนเหนือของจัมปาให้แก่ญวนในวันที่ทรงอภิเษกกับเจ้าหญิงญวน จากนั้นก็มีกษัตริย์จัมปาสืบต่อกัน ๑๔ องค์ สู้รบกับโคเวียตหรือญวนเรื่อยมา จนแพ้สงครามโคเวียตก็เสียดินแดนตอนล่างลงมาทางใต้ทุกที ในที่สุดกษัตริย์จัมปาก็สุดท้ายต้องหนีญวนไปพึ่งบารมีเขมรใน พ.ศ. ๒๐๔๐ นับว่าเป็นจุดจบของอาณาจักรจัมปา อาณาจักรจัมปามีอายุอยู่รวมทั้งสิ้นประมาณ ๑๐๐๐ กว่าปี และในช่วงศตวรรษนี้ก็หาได้มีความสงบเรียบร้อยอยู่เป็นเวลานานไม่ มีการสู้รบต่อสู้กับอาณาจักรใกล้เคียงหรือประเทศจีนอยู่เป็นประจำ

การที่อาณาจักรจัมปาต้องทำการต่อต้านอิทธิพลของจีนและโคเวียตอยู่เกือบตลอดเวลา นั้น นอกจากจะเป็นการชี้ให้เห็นถึงปัญหาทางด้านการปกครองแล้ว ยังชี้ให้เห็นถึงปัญหาทางด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมด้วย วัฒนธรรมจีนไม่ได้มีโอกาสเผยแพร่เข้ามาในอาณาจักรจัมปาในลักษณะที่เข้าไปในอาณาจักรนั้นเลยอะ (หรือนามเวียตหรือโคเวียต) ศิลาจารึกและการบันทึกประวัติศาสตร์เท่าที่มีเหลือให้เห็น ได้ในปัจจุบันแสดงว่าอาณาจักรจัมปา ได้อยู่ภายใต้วัฒนธรรมอินเดียตลอดมา การรับเอาลัทธิพราหมณ์มาเป็นลัทธิความเชื่อถึงขนาดที่มีการสร้างปูชนียสถานทางศาสนาเป็นจำนวนมากเป็นข้อพิสูจน์ให้เห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียในสมัยนั้น กรณียกเว้นก็คือ กรณีที่กษัตริย์บางองค์ทรงรับเอาลัทธิมหายานจากทางเหนือและได้สร้างเจดีย์ไว้ให้เป็นที่ประจักษ์ แต่จำนวนของปูชนียสถานของศาสนาพุทธซึ่งสร้างขึ้นในอาณาจักรจัมปามีจำนวนน้อยกว่าปูชนียสถานของศาสนาพราหมณ์มาก

ในขณะเดียวกันอาณาจักร โคเวียตซึ่งอยู่เหนืออาณาจักรจัมปาและได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนเป็นอย่างมากนั้น ก็หาได้รับเอาอิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียจากทางใต้ไปด้วยไม่ เส้นกั้นเขตแดนระหว่างอาณาจักรจัมปากับอาณาจักร โคเวียตจะเป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างวัฒนธรรมอินเดียและวัฒนธรรมจีนด้วย ถ้าพิจารณาในแผนที่ซึ่งแสดงถึงลักษณะกายภาพของเอเชียอาคเนย์จะเห็นได้ว่า ทางด้านตะวันตกวัฒนธรรมจีนแผ่กระจายลงมาได้สุดถึงภูเขาหิมาลัย ส่วนทางด้านตะวันออกบริเวณเวียดนามปัจจุบัน ไม่มีภูเขาหิมาลัยทำให้วัฒนธรรมจีนสามารถแผ่กระจายลงมาทางบริเวณลุ่มแม่น้ำแดงได้ ทางด้านตะวันออกของเอเชียอาคเนย์วัฒนธรรมจีนจึงสามารถ

แผ่กระจายลงมาทางใต้ได้ต่ำกว่าทางตะวันตก ส่วนกรณีของวัฒนธรรมอินเดียนั้นแผ่กระจายมาสองเส้นทาง คือ จากอินเดียมาทางตะวันออกโดยผ่านบริเวณพม่า ไทย และอินโดจีนหรือจากอินเดียลงใต้ไปยังเกาะลังกาแล้วจึงแผ่กระจายขึ้นเหนือมายังชมพูทวีป อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมอินเดียนั้นไม่สามารถแผ่กระจายผ่านข้ามภูเขาหิมาลัยไปทางทิศเหนือได้ อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดีย จึงมีให้เห็นในอาณาจักรศรีเกษตร อาณาจักรลานช้าง อาณาจักรทวารวดี อาณาจักรกัมพูชา (หรือฟูนาน) และอาณาจักรจัมปาแต่เพียงเท่านั้น

๔. อาณาจักรเวียตนาม

ก่อนที่อาณาจักรจัมปาได้ล่มสลายเพราะพ่ายแพ้แก่พวกไตเวียต พวกไตเวียตได้พยายามรวมกลุ่มเพื่อต่อต้านอิทธิพลจีน การรวมกลุ่มนี้อยู่ในลักษณะของการรวมตัวจากเบื้องล่างโดยประชาชนซึ่งเป็นชาวไร้ ชาวนา ใน พ.ศ. ๑๘๗๑ ชาวนาคนหนึ่งชื่อ Le Loi ได้เป็นผู้นำต่อต้านจีนจนได้ชัยชนะ และขึ้นครองราชย์ในเอกราชของชาวไตเวียต ทั้งเมืองหลวงอยู่ที่ฮานอยปัจจุบัน ในระยะนั้นนับว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมจีน ในเวียตนามยังมีอยู่มากและมีการพยายามเสริมสร้างอยู่เสมอ ในขณะที่อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียนั้นจะลดน้อยลงเรื่อยๆ จนในที่สุดก็ให้เห็นในลักษณะปฐมนิยัตถ์เท่านั้น จากนั้นกษัตริย์หรือจักรพรรดิไตเวียตชื่อ Le Thanh-long เป็นผู้ตั้งจัมปาได้พร้อมกับได้อาณาจักรลานช้างเป็นเมืองประเทศราชด้วย จึงถือได้ว่าไตเวียตและจัมปาได้รวมกันเป็นอาณาจักรเดียวกันแล้ว และผู้ปกครองประเทศคือจักรพรรดิในราชวงศ์ Le ในสมัยพระเจ้า Lê Chien-long (พ.ศ. ๒๐๕๔-๒๐๖๔) จึงปรากฏว่าในไตเวียตได้มีการแย่งชิงอำนาจกันระหว่างกษัตริย์ ๓ ตระกูล คือ ตระกูลแมก (Mac) ตริน (Trinh) และหงวน (Nguyen) โดยมีพวกแมก ปกครองทางด้านเหนือและได้รับการยอมรับจากประเทศจีน พวกตรินปกครองทางด้านใต้บริเวณอาณาจักรจัมปาเดิม และพวกหงวนปกครองดินแดนที่เป็นประเทศลาวปัจจุบัน มีอาณาจักรลานช้างอยู่ภายใต้ความปกครอง ๓ ตระกูลนี้ ทำการต่อสู้เพื่อแย่งอำนาจกันเรื่อยมาจนในที่สุดใน พ.ศ. ๒๒๐๓ มีผลทำให้เกิดการแบ่งแยกประเทศออกเป็นสองส่วน คือบริเวณลุ่มแม่น้ำแดงทางเหนือมีพวกตรินปกครอง และบริเวณทางใต้ของประเทศมีพวกหงวนปกครอง โดยทั้งสองฝ่ายยอมรับว่าจักรพรรดิในราชวงศ์ Le เป็นผู้มีอำนาจสูงสุด และต่างฝ่ายต่างอ้างว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นกบฏ ถึงกระนั้นก็ดีตระกูลหงวนและตระกูลตรินก็ทำการสู้รบกันเรื่อยมารวมเวลา

ทั้งสิ้นประมาณ ๕๐ ปี ในช่วง ๑๐๐ ปีหลังจากนั้นการสู้รบระหว่างสองตระกูลได้พลาลงมาก ตระกูลหงวนซึ่งปกครองทางใต้พยายามขยายอาณาเขตลงมาทางใต้เรื่อยๆ โดยรุกรานเขมร และ ตระกูลตริन्हหันไปสนใจทางค้ำพยามลคอำนาจจักรพรรค์แห่งราชวงศ์ Le ลงเป็นลำดับจนในที่สุด จักรพรรค์ Le Duy Mat ทนไม่ได้และฆ่าตัวตายใน พ.ศ. ๒๗๒๕ ในขณะที่ตระกูลตริन्ह ทางเหนือพยายามลคอำนาจจักรพรรค์ลง ตระกูลหงวนทางใต้พยายามขยายอาณาเขตลงมาทางใต้เรื่อยๆ ปรากฏว่าได้มีการกบฏโดยชนกลุ่มต่างๆ หลายครั้งหลายหนและหลังจากที่ตระกูลตริन्ह สามารถโค่นล้มจักรพรรค์ลงได้ก็ได้อ้างเอากการปราบกบฏไทซอน (Tayson) เป็นเหตุที่จะยกทัพมารุกรานพวกหงวนซึ่งอยู่ทางใต้ สามารถแย่งชิงอำนาจจากพวกหงวนได้ แต่กบฏไทซอนก็ยังเป็นปัญหาย่อย ผลก็คือ อีก ๑๒ ปีต่อมาพวกตริन्हก็หมดอำนาจลงเพราะอิทธิพลของพวกกบฏใน ตระกูลตริन्हและตระกูลหงวนมี Nguyen Anh คนเดียวกันนั้นที่มีชีวิตอยู่รอดและเป็นผู้ที่ขอความช่วยเหลือจากพวกฝรั่งเศส พวกฝรั่งเศสตกลงให้ Nguyen Anh ปกครองเวียดนามและช่วยปราบกบฏไทซอนจนเป็นผลสำเร็จ Nguyen Anh เป็นจักรพรรค์ปกครองเวียดนามใต้โดยมีเวียดนามเหนือยอมอยู่ภายใต้อำนาจ ทั้งชื่อตัวเองว่า จักรพรรค์เกียลอง (Gia-long) มีชื่อประเทศว่า เวียดนาม (แทนอันนัม) และมีเมืองหลวงอยู่ที่นครเว้

การที่ฝรั่งเศสเข้ามาช่วยปราบกบฏไทซอนนี้มีผลทำให้วัฒนธรรม ตะวันตกแผ่กระจายเข้ามาในเวียดนามอย่างรวดเร็ว และจักรพรรค์องค์ก่อนมาก็มีความรู้สึกต่อต้านอิทธิพลตะวันตก การต่อต้านเหล่านี้มีผลทำให้เกิดการขัดแย้งระหว่างจักรพรรค์เวียดนามและชาวฝรั่งเศสและในที่สุดฝรั่งเศสก็เข้าครอบครองเวียดนาม ได้และรุกราน เวียดนามเหนือและเวียดนามกลางจนสามารถปกครองเวียดนามได้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๗ จนถึงสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ. ๒๔๘๓) ในช่วงที่ฝรั่งเศสปกครองเวียดนามนี้มีการประทุ้งในรูปต่างๆ กัน ทั้งในลักษณะของกลุ่มการเมืองและกลุ่ม ศาสนาการเมือง แต่ก็ไม่สามารถจะขับไล่ชาวฝรั่งเศสออกไปจากประเทศ จนกระทั่งพวกญี่ปุ่น เข้ามามีอำนาจแทนฝรั่งเศสในเวียดนามในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งก็ได้รับการต่อต้านจาก ประชาชนชาวเวียดนามเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าสงครามโลกครั้งที่สองจะสิ้นสุดลงในพ.ศ. ๒๔๘๘ แต่สงครามในเวียดนามก็หาได้สิ้นสุดลงไม่ โดยมีพวกเวียดนามมีอำนาจอยู่ในเวียดนามเหนือและ ฝรั่งเศสกลับมามีอำนาจในเวียดนามใต้ การสู้รบระหว่างเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ดำเนิน เรื่อยมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๑๘ รวมเวลาทั้งสิ้นประมาณ ๓๐ ปี

วัฒนธรรมต่างชาติและโครงสร้างของสังคมเวียดนาม

๑. การปกครองจากส่วนกลาง

ก่อนที่จีนจะมีอิทธิพลในแถบลุ่มแม่น้ำแดงนั้น การปกครองของญวนอยู่ในลักษณะ Feudal state (beach-head state) โดยมีการแบ่งลำดับอำนาจจากพระเจ้าแผ่นดินมาเป็นเจ้านายข้าราชการพลเรือนทหารและประชาชน การสืบราชสมบัติสืบทอดทางฝ่ายชายและพวกเจ้านายก็ได้รับสิทธิในการถือครองที่ดิน เมื่อวัฒนธรรมจีนเข้ามาในเวียดนาม ระบบการปกครองของเวียดนามก็เลียนแบบของจีน โดยพระมหากษัตริย์มีอำนาจสิทธิ์ขาดเต็มที่ เป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษปกครองประชาชนทุกคน ภายใต้อำนาจของพระมหากษัตริย์มีข้าราชการสองประเภทคือ ข้าราชการพลเรือนและทหาร พระมหากษัตริย์มีอำนาจในการเกณฑ์คนเข้ามาทำงานโดยทางสายเลือดคือ รับลูกหลานเข้ามาทำงาน หรือโดยการสอบแข่งขันทางความรู้ และทดสอบความสามารถในการสุรับ โดยสรุปแล้วถึงแม้ว่าจะไม่มีการแบ่งชนชั้นอย่างจริงจัง แต่ความไม่เสมอภาคในชุมชนก็ยังมิอยู่ในลักษณะเดียวกับในประเทศจีนคือมีการยกย่องคนบางประเภทพอจะเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้คือ นักปราชญ์ ขาวนา ช่างฝีมือ และพ่อค้า

จักรพรรดิเวียดนามที่พยายามลอกแบบการปกครองของจีนมากเป็นคนแรกคือจักรพรรดิ Dinh Bo ซึ่งเริ่มครองราชย์ ในพ.ศ. ๑๔๔๑ มีการสร้างปราสาทราชวังและปรับปรุงระบบข้าราชการทหารและพลเรือน มีการพระราชทานนามให้แก่ปีที่ขึ้นครองราชย์ตามแบบจีน มีการทำเหรียญขึ้นใช้เป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนแบบเดียวกับเหรียญกษาปณ์ของจีน อิทธิพลของวัฒนธรรมของจีนที่เห็นได้ชัดอีกคือ ระบบการศึกษา ซึ่งมีการสอบจอหงวนและระบบการคัดเลือกคนเข้ารับราชการในลักษณะเดียวกัน เมื่อมีการตั้งวิทยาลัยขึ้นใน พ.ศ. ๑๖๑๙ ก็นำเอานักปราชญ์จีนมาสอนในวิทยาลัยนี้ ระบบการทหารในเวียดนามก็เลียนแบบระบบการทหารของราชวงศ์ถังและราชวงศ์ซ่งของจีน ระบบศาลและพิพากษาก็มีการร่างกฎหมายโดยเลียนกฎหมายของจีน การแบ่งอำนาจจากส่วนกลางมีหลายแบบขึ้นอยู่กับสมัย จักรพรรดิเวียดนามแต่ละองค์ต่างก็เลือกเลียนแบบระบบการปกครองของจีนในสมัยต่าง ๆ เช่นในสมัยราชวงศ์ Le ของเวียดนาม แบ่งระบบการปกครองออกเป็น Lo (province) Phu (prefecture) และ Chau (subprefecture) เพราะเลียนแบบระบบการทํานาของจีน ในสมัยราชวงศ์ Tran ของเวียดนาม แบ่งอาณาจักรออกเป็น

๑๒ 1๐ แต่ละ 1๐ มีเจ้าเมืองและผู้ช่วย ๒ คน ผู้ช่วยแต่ละคนควบคุม ๒-๔ ตำบล ซึ่งประกอบด้วยหมู่บ้านต่าง ๆ และในสมัยราชวงศ์ถังมีการแบ่งอาณาจักรออกเป็น ๑๓ xu (region) ซึ่งแยกออกเป็น phu, huyen, chau และย่อยลงไป ปัจจุบันการแบ่งอำนาจจากส่วนกลางมายังระดับท้องถิ่นก็มีลักษณะคล้ายของไทยคือ จังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน

ถึงแม้ว่าระบบการปกครองของเวียดนามจะมีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง แต่ก็มีลักษณะที่เป็นการเลียนแบบระบบการปกครองของจีนในสมัยราชวงศ์ต่าง ๆ ไปไม่พ้น และในสมัยหลังสุดระบบการบริหารของเวียดนามได้เปลี่ยนไปในลักษณะที่มีการแบ่งเป็นกระทรวงต่าง ๆ ลักษณะการปกครองก็ยังคงเป็นการเลียนแบบระบบการปกครองส่วนกลางของจีน กระทรวงต่าง ๆ ของเวียดนามพอจะเปรียบเทียบกับไทยได้คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงสาธารณสุข

การพิจารณาลักษณะการถือครองที่ดินของรัฐ ไม่แตกต่างจากลักษณะการถือครองที่ดินในหมู่บ้าน ในเวียดนามสิทธิในที่ดินขึ้นอยู่กับส่วนกลางหรือกับกลุ่มบุคคลในแต่ละหมู่บ้าน ในสมัยโบราณที่ดินเพาะปลูกส่วนใหญ่จะเป็นที่ดินของส่วนกลาง โดยมีที่ดินที่เป็นของส่วนบุคคลบ้าง แต่ที่ดินรกร้างว่างเปล่าเป็นที่ดินของจักรพรรดิหมด ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นมาก จำนวนที่ดินส่วนบุคคลก็มีเพิ่มมากขึ้น เพราะมีบุคคลบางกลุ่มที่ต้องการกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และจักรพรรดิบางองค์ก็ยกที่ดินให้แก่ขุนนางเพื่อเป็นการตอบแทนน้ำใจบ้าง ฉะนั้นจำนวนหมู่บ้านและที่ดินส่วนบุคคลจึงมีเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ในปัจจุบันในหลายหมู่บ้านก็ยังมีที่ดินส่วนกลางผืนเล็ก ๆ อยู่

การที่จักรพรรดียกที่ดินให้กับผู้ใดนั้นย่อมหมายถึงว่าได้ทำพิธีกรรมทางศาสนาให้เจ้าที่ได้รับรู้แล้วด้วย ในแต่ละหมู่บ้านเจ้าที่อาศัยอยู่ในวัดของหมู่บ้าน ซึ่งเรียกว่า dinh และเจ้าที่นั้นนอกจากจะคุ้มครองในแต่ละหมู่บ้านแล้วยังมีส่วนปกป้องราชบัลลังก์ขององค์จักรพรรดิด้วยประชาชนจะมีสิทธิในที่ดินต่อเมื่อจ่ายภาษีอากร เป็นทหาร และ หรือ ถูกเกณฑ์ไปทำงานให้กับส่วนกลางด้วย การเก็บภาษีและเกณฑ์แรงงานนี้ทำรวมกันทั้งหมู่บ้าน ประชาชนแต่ละครัวเรือนจึงมีความสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้านมาก และมักจะเป็นคนแซ่เดียวกัน หรือเป็นพี่น้องกันกิจกรรมใน

๒. การปกครองในครอบครัวและหมู่บ้าน (ตำบล)^๔

ลักษณะครอบครัว ของจีนและ เวียดนามมีรากฐานมาจาก ลัทธิขงจื้อ ตามปรัชญา Ming-fen (Ming ก็คือชื่อและ fen ก็คือหน้าที่) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงสถานภาพของคนในสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ถ้าไม่มีชื่อคนเราก็ไม่รู้ว่าจะประพฤติปฏิบัติกับคนอื่นที่อยู่ในสังคมเดียวกับเราได้อย่างไร สรุปว่า ถ้าทุกคนรับบทบาทและหน้าที่ของตัว สังคมก็จะเรียบร้อยในแต่ละครอบครัวพอเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินเงินทองและกิจกรรมของสมาชิกในครอบครัว ผู้หญิงมีหน้าที่ปรนนิบัติสามีและสมาชิกในครอบครัวโดยไม่มีสิทธิหรืออำนาจใด ๆ นอกจากนี้ลัทธิขงจื้อยังเน้นถึงความสำคัญของแซ่ หัวหน้าของตระกูลที่เก่าแก่ที่สุด คือหัวหน้าผู้ที่ถือแซ่ในทุกคน ส่วนมากผู้ที่ถือแซ่เดียวกันมักจะอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันในหมู่บ้านเดียวกัน และมีวัดสำคัญสำหรับบูชาบรรพบุรุษเพื่อสืบทอดตระกูล สมาชิกที่นับถือแซ่เดียวกันจะมาร่วมกันบูชาในวันที่สำคัญประจำปี เพื่อเน้นและแสดงความกตัญญูทวดที่ต่อบรรพบุรุษและเป็นเครื่องเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีชีวิตอยู่และผู้ที่ยังมีชีวิตไปแล้ว จะเห็นได้ว่าในสังคมเวียดนามครอบครัวเป็นโครงสร้างขั้นมูลฐานของสังคมซึ่งขยายออกเป็นตระกูล แซ่และรวมเป็นหมู่บ้าน หรืออีกนัยหนึ่ง หมู่บ้านก็คือครอบครัวขนาดใหญ่มีผู้อาวุโสเป็นผู้นำหมู่บ้านในลักษณะเกี่ยวกับที่พอเป็นผู้นำครอบครัว หมู่บ้านมีวัดประจำหมู่บ้านในลักษณะเกี่ยวกับแท่นบูชาในแต่ละครัวเรือน นอกจากนี้ปรัชญา Ming-fen ยังมีผลทำให้คนในหมู่บ้านรู้ฐานะของตัว ทำให้เกิดการแบ่งชนชั้นไปด้วย

ที่ดินในหมู่บ้านแบ่งเป็นที่นา ที่หมู่บ้าน (คือที่สาธารณะ) ที่ทำไร่ ทำสวน และสุสาน ในจำนวนที่สาธารณะทั้งหมดแบ่งออกเป็นที่นาสาธารณะ (cong dien) โดยแบ่งดังต่อไปนี้

๑. แบ่งเป็นแปลงย่อย ๆ สำหรับแต่ละครอบครัวที่ยากจน โดยไม่มีกำหนดเวลา
๒. ที่ศาสนา (ที่นา) ซึ่งพระเป็นผู้เช่าและทำประโยชน์ ผลประโยชน์ที่ได้จากที่ดินส่วนนี้ใช้สำหรับบูรณะซ่อมแซมวัดและเจดีย์
๓. ที่วัดหมู่บ้าน (ที่นา) ซึ่งคนเฒ่าดีเป็นผู้เช่าทำกิน
๔. นอกนั้นเป็นถนนหรือสิ่งก่อสร้างซึ่งเป็นของส่วนรวม

ที่ส่วนบุคคลมีการโอนมรดกและซื้อขาย ในสมัยที่ฝรั่งเศสยังมีอิทธิพลอยู่ในแต่ละหมู่บ้านมักจะมีเจ้าของที่ดินที่อาศัยอยู่ในเมือง ชาวบ้านธรรมดามีเนื้อที่ถือครองน้อยกว่า ๔๐ ไร่

^๔ คำว่า Village ที่มีลักษณะวันทกใช้สำหรับสังคมเวียดนาม น่าจะแปลว่า ตำบล เพราะแต่ละ Village ยังแบ่งออกเป็น (hamlet) หมู่ย่อยอีกหลายหมู่ ซึ่งหมู่ย่อยนี้จะตรงกับคำว่าหมู่บ้านในสังคมไทย

และมีไม่น้อยที่มีต่ำกว่า ๑๐ ไร่ การถ่ายทอดกรรมกรแบ่งให้ทั้งหญิงชายในปริมาณใกล้เคียงกันทำให้ที่ดินถูกแบ่งซอยลงไปมาก และยังสมัยที่ฝรั่งเศสมีอำนาจ เศรษฐีเวียดนามและฝรั่งเศสมักจะซื้อที่ดินไว้เป็นจำนวนมากโดยที่ไม่ได้ทำการเพาะปลูกด้วยตัวเอง

ในสมัยก่อนที่เวียดนามจะเข้ามามีอำนาจ ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านแต่ละตำบลมักจะนับถือศาสนาขงจื้อ เต๋า และพุทธนิกายมหายาน ในหมู่บ้านหรือตำบลจะมีวัดและเจดีย์ซึ่งมีพระสงฆ์หรือแม่ชีอาศัยอยู่ ดังที่กล่าวแล้ว วัดนี้เป็นวัดสาธารณะและที่ดินก็เป็นดินสาธารณะ พระหรือแม่ชีต้องเสียค่าเช่าที่ดินให้กับกรรมการหมู่บ้าน โดยต้องทำประโยชน์ในที่ดินที่เช่าแล้วนำรายได้มาเป็นค่าเช่า การทำนาอาจจะทำเองหรือจ้างเขาทำก็ได้ และพระสงฆ์หรือแม่ชีก็มีหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดและซ่อมแซมวัดด้วย โดยใช้เงินที่เหลือจากการทำประโยชน์ในที่ดินที่เช่ามารายได้ของวัดก็คือการแบ่งที่ดินให้เช่า (เพราะค่าเช่าที่ดินสาธารณะของวัดมักจะถูกกว่าปกติ) การจ้างคนมาทำนา ทำไร่ในที่ดินของวัด หรือการปลูกผักสวนครัวและขายผลผลิต นอกจากนี้พระยังมีรายได้จากการสวดศพ ถูหมอบดู หรือได้รับบริจาคจากประชาชน ปกติพระจะไม่บิณฑบาตแต่หาอาหารเองตามแบบพุทธศาสนานิกายมหายาน

ในแต่ละหมู่บ้านมักจะมีเจดีย์และวัดรวมทั้ง dinh ซึ่งเป็นวัดประจำตระกูลของหมู่บ้าน นอกจากนี้เนื่องจากอิทธิพลของฝรั่งเศส ถ้ามีคนนับถือคริสต์มากพอก็จะมีวัดคริสต์ด้วย ถ้าจำนวนคนทีนับถือคริสต์มีไม่มาก ชาวคริสต์ก็มักจะไปโบสถ์ในหมู่บ้านถัดไป และพระคาทอลิกจะเดินทางเข้ามาเยี่ยมคนที่ไม่สามารถจะเดินทางไปโบสถ์ในหมู่บ้านอื่นเป็นประจำประมาณอาทิตย์ละครั้งหรือสองอาทิตย์ครั้ง ในหมู่บ้านที่มีคนเข้าลัทธิขาวโถมมาก ๆ ก็จะมีวัดขาวไต่ด้วย ในกรณีที่มีคนนับถือลัทธิหรือนิกายอื่นในหมู่บ้านก็หมายความว่ามีความเชื่อว่ามีวัดหรือจุดรวมของนิกายนั้นๆ ในหมู่บ้านด้วย

๓. ลัทธิความเชื่อและอิทธิพลทางการเมือง

ในเวียดนามและจีนความเชื่อในลัทธิศาสนาได้มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากเพราะลัทธิความเชื่อในสองประเทศนี้มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาชีวิตด้วย ลัทธิขงจื้อเข้ามาในเวียดนามจากประเทศจีนตั้งแต่สมัยแรกๆ ผู้เผยแพร่ลัทธิขงจื้อคนแรกๆ ก็ข้าหลวงจีนชื่อ Hsi Kuang และ Jen Yen เมื่อประมาณ พ.ศ. ๕๕๐ ในระยะที่เกิดความวุ่นวายในประเทศจีนมีข้าราชการและนักวิชาการ (scholars) หลายคนเดินทางมาอาศัยอยู่ในเวียดนามและได้ช่วยกันตั้ง

โรงเรียนสอนหนังสือจีนและวิธีการเพาะปลูกเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมจีนในระยะแรก ในช่วงที่สองที่มีการเผยแพร่วัฒนธรรมจีนอย่างจริงจังคือประมาณ พ.ศ. ๑๖๖๑-๑๔๕๐ (ราชวงศ์ถังของจีน) และหลังจากนั้น ทั้งนี้เป็นเพราะความพยายามของทางประเทศจีนฝ่ายหนึ่งและเป็นความต้องการของจักรพรรดิเวียดนามราชวงศ์ Ly (ถึงประมาณ พ.ศ. ๑๖๓๐) ที่ต้องการจะทะนุบำรุงปรับปรุงลัทธิขงจื๊อ นอกจากนั้นการสอบจอหงวนคัดเลือกข้าราชการก็คือการทดสอบเกี่ยวกับลัทธิขงจื๊อ ลัทธิเต๋า และพุทธศาสนาหายาน ผลจากการส่งเสริมการสอบจอหงวนและการปรับปรุงระบบข้าราชการก็คือการส่งเสริมศาสนาทั้ง ๓ ไปด้วยในทวี

ในสมัยราชวงศ์ Tran มีการปรับปรุงระบบการศึกษาอย่างกว้างขวางซึ่งในสมัยนั้นก็หมายถึงการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับปรัชญาทางศาสนาอย่างลึกซึ้ง สมัยต่อมาที่มีการส่งหนังสือเกี่ยวกับปรัชญามาจากประเทศจีน และการส่งเสริมการเฝ้าหาความรู้เกี่ยวกับลัทธิขงจื๊อเริ่มมีขึ้นอีก ในสมัยพุทธศตวรรษที่ ๒๓-๒๔ มีการสร้างวัดเพื่อเป็นที่บูชา

ลัทธิเต๋า เข้าไปในเวียดนามพร้อมกับลัทธิขงจื๊อก่อนพุทธศาสนาเล็กน้อยและในระยะแรกๆ ก็ได้รับความนิยมเท่าๆ กับลัทธิขงจื๊อและพุทธศาสนา โดยได้รับยกย่องให้เป็นปรัชญาทางศาสนาที่รวมอยู่ในการสอบจอหงวนและการเลื่อนชั้นข้าราชการด้วย แต่ในสมัยปลายราชวงศ์ Tran ลัทธิเต๋าได้เปลี่ยนไปมีการรวมเอาความเชื่อในเทพเจ้าต่างๆ เข้ามาไว้เป็นส่วนหนึ่งของศาสนา ทำให้เกิดความเชื่อในโซกลาง ในแม่จหมยผี และเกิดการรวมกลุ่มทางศาสนาตามความเชื่อในเรื่องเทวดา ภูตผีปีศาจ (แตกต่างจากการแบ่งเป็นนิกายต่างๆ ในพุทธศาสนา) นอกจากนี้ปฐมนิยบุคคลหลายคนรวมทั้งนักบวชก็ได้กลายเป็นเทพเจ้าไปด้วย มีการบูชาบุคคลเหล่านั้นหรือมีการสร้างโบสถ์ วิหาร เพื่อเป็นสัญลักษณ์และเป็นที่สักการะบูชามากมาย

พุทธศาสนาแผ่กระจายมาถึงเวียดนามทั้งทาง ประเทศจีนทางทิศเหนือและทางอินเดียทางทิศใต้ โดยมีนักบวชเดินทางจากอินเดียไปประเทศจีน และจากจีนไปอินเดีย โดยผ่านเวียดนามหลายคน การที่มีการเผยแพร่พุทธศาสนาทั้งสองทางนี้ทำให้พุทธศาสนาเป็นที่ยอมรับของชาวเวียดนามอย่างรวดเร็ว ในระยะแรกๆ บทบาทของนักบวชอินเดียในการเผยแพร่พุทธศาสนา มีมาก เพราะนักบวชอินเดียทำหน้าที่แปลพระไตรปิฎกจากภาษาสันสกฤตมาเป็นภาษาเวียดนามด้วย อิทธิพลของภาษาสันสกฤตในภาษาเวียดนามที่มีให้เห็นจนถึงปัจจุบันก็คงเป็นเพราะการแปล

พระไตรปิฎกนี้ ใน พ.ศ. ๑๑๒๓ นักบวชอินเดียซึ่งตั้งหลักแหล่งอยู่ที่เจดีย์แห่งหนึ่งได้ประกาศตั้งนิกาย Dhyana ขึ้นด้วย ในระยะต่อมาประมาณ พ.ศ. ๑๑๔๖-๑๔๘๒ บทบาทของนักบวชชาวจีนในการเผยแผ่พุทธศาสนาจึงมีมากขึ้น ปรากฏว่าเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๖ พุทธศาสนาได้เข้าไปในชุมชนต่าง ๆ มากมาย มีการสร้างวัดและเจดีย์ในชุมชนเหล่านั้นอย่างทั่วถึง และในสมัยราชวงศ์ Ly และราชวงศ์ Tran จักรพรรดิหลายองค์ก็ทำตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี โดยการประกอบภารกิจของชาวพุทธมีการสร้างโบสถ์ วิหาร เจดีย์ ส่งนักบวชไปสืบเสาะหาตำราทางพุทธศาสนา และในที่สุดได้มีการเผยแผ่พระไตรปิฎกจากประเทศจีน ในช่วงระยะเวลาที่มีการเผยแผ่พุทธศาสนา มีพุทธศาสนานิกายต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย ทั้งนี้ เป็นเพราะพุทธศาสนาแบบมหายานเป็นศาสนาที่ไม่เน้นถึงลัทธิกรรมหรืออย่างมาก การประพจน์ ปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนขึ้นอยู่กับการศึกษาความพระพุทธรูปธรรม ซึ่งปราชญ์หลายคนก็อาจจะตีความแตกต่างกันไปทำให้เกิดนิกายต่างๆ เกือบ ๑๐ นิกาย และในแต่ละนิกายก็มีผู้นำที่ทำการเผยแผ่ศาสนาและมีลูกศิษย์คอยสืบทอดคำสั่งสอนต่อ ๆ กันไป

จะเห็นได้ว่า อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียก็คือ อิทธิพลของพุทธศาสนา ซึ่งเข้ามาในเวียดนาม ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทางตรงก็คือ เข้ามาจากอินเดียโดยนักบวชอินเดีย ส่วนทางอ้อมคือ เข้ามาในเวียดนามโดยผ่านประเทศจีนและนักบวชจีนในระยะแรก และในระยะหลังโดยได้รับการสนับสนุนจากจักรพรรดิเวียดนามให้ไปสืบเสาะค้นหาจากประเทศจีน นอกจากนั้นอิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียยังเข้ามา ในเวียดนามโดยผ่านอาณาจักรจัมปา ทั้งนี้ไม่ใช่แต่เฉพาะพุทธศาสนาเท่านั้น ศาสนาพราหมณ์และศาสนาอิสลามก็ได้มีโอกาสเข้ามาแผ่อิทธิพลในเวียดนามโดยผ่านอาณาจักรจัมปาทั้งสิ้น ลัทธิความเชื่อในเรื่องเทวดาและเทพเจ้าต่างๆ ที่มีอยู่ในเวียดนาม บางส่วนก็เป็นเพราะอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียในเวียดนามนั้นมี ๓ ทางคือ ๑. ทางตรงโดยมาจากอินเดีย ๒. ทางอ้อมโดยผ่านประเทศจีน และ ๓. ทางอ้อมโดยผ่านอาณาจักรจัมปา ซึ่งถึงแม้จะลุ่มไปในระยะหลัง อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียที่เหลืออยู่ในเวียดนามก็ยังพอจะชี้ให้เห็นได้ว่าเคยมีอยู่ในอาณาจักรจัมปามาก่อน

ในจำนวนลัทธิศาสนาที่มีอยู่ในเวียดนาม คริสตศาสนาเข้ามามีบทบาทในเวียดนาม เป็นศาสนาสุดท้าย โดยเข้ามาเมื่อต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๐ โดยมีมิชชันนารีจากยุโรปมาเผยแพร่ ศาสนาคาทอลิก ในสมัยที่ตระกูล Trinh และตระกูล Nguyen กำลังมีอำนาจ พวกยุโรปที่เข้ามา ในเวียดนามในสมัยนั้นต้องพยายามผูกมิตรกับตระกูลใดตระกูลหนึ่ง ในสองตระกูลขึ้นอยู่กับว่าต้องการจะแผ่อิทธิพลในทางเหนือหรือทางใต้ ทางด้านเศรษฐกิจและหรือศาสนา ในระยะแรกมิชชันนารีที่เข้ามาเวียดนามคือพวกโปรตุเกสและอิตาลี ต่อมาจึงมีพวกฝรั่งเศสเข้ามาเผยแพร่ศาสนา ในเวียดนาม รัฐบาลฝรั่งเศสในสมัยนั้นต้องการจะแผ่อิทธิพลฝรั่งเศสทั้งทางด้านศาสนา การเมือง และการค้า มีผลทำให้ศาสนา катоลิกแพร่หลายอย่างรวดเร็วจนใน พ.ศ. ๒๒๐๕ Trinh Tac ออกประกาศว่า ข้าราชการและผู้ที่มีเชื้อสายต่อเวียดนามคือผู้ที่นับถือลัทธิขงจื้อ มีการห้ามเผยแพร่หนังสือทางลัทธิเต๋า พุทธศาสนาและคริสตศาสนา อีก ๓ ปี ต่อมา มีการต่อต้านพวก คริสเตียนอย่างรุนแรงขึ้นถึงขนาดห้ามสอนศาสนาคริสต์และมีคริสตศาสนิกชนบางคนถูกตัดสินประหารชีวิต ในสมัยกบฏไท่ฮง พวกคริสต์ก็ถูกกระแวงสงสัยว่าจะเป็นไส้ศึกให้กับพวกตระกูล Nguyen แต่ถึงแม้จะมีเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการเผยแพร่ศาสนา พวกคริสเตียนก็ยังยึดมั่นในความเชื่อของตน และพยายามเผยแพร่ศาสนาเท่าที่จะทำได้ การต่อต้านอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกนี้มีอยู่ในกลุ่มผู้นำเวียดนามในสมัยนั้น ตั้งแต่สมัย Trinh-Nguyen เรื่อยมาจนถึง สมัยที่ฝรั่งเศสเข้ามามีอำนาจและหลังจากนั้น แต่ก็ยังปรากฏว่า ร้อยละ ๒๐ ของประชากรใน เวียดนามนับถือศาสนา катоลิก

ภายหลังที่ฝรั่งเศสเข้ามามีอำนาจในเวียดนามได้เกิดกลุ่มศาสนาการเมือง ขึ้นในลักษณะ ศาสนาใหม่ซึ่งได้รับอิทธิพลของศาสนาเก่า ที่สำคัญ ๆ มีอยู่สองศาสนาคือ Cao-Dai และ Hoa Hao ซึ่งในระยะต่อมาได้กลายเป็นกลุ่มการเมือง Cao-Dai เป็นศาสนาที่รวมความเชื่อทางตะวัน-ตกและตะวันออกไว้ด้วยกัน และเชื่อว่า พระเจ้าได้เคยปรากฏหรือมาโต้บาปให้แก่มนุษยชาติโดย มาให้เห็นในลักษณะมนุษย์แล้ว ทางตะวันตกทรงมาในรูปของโมเสสและพระเยซู และทาง ตะวันออกทรงมาในรูปของเล้าจื้อ และพระพุทธเจ้า ในคราวที่สามนี้พระเจ้าจะทรงมาเผยแพร่ คำสั่งสอนในลักษณะที่ต่างจากมนุษย์ คือจะมาในลักษณะวิญญาณและส่งอำนาจกระเสจิต คำสั่ง สอนที่แท้จริงของพระเจ้ามีอยู่ในศาสนาต่าง ๆ อยู่แล้ว แต่ศาสนาขาวใดเป็นศาสนาที่ชี้ให้เห็นถึง

ลัทธิธรรมที่ศาสนาต่าง ๆ มีอยู่ร่วมกัน พระเจ้าได้ทรงเลือก Nguyen Van Chieu ให้เป็นผู้เผยแพร่หลักของศาสนาควาโดในพ.ศ. ๒๔๖๒ และอีก ๗ ปีต่อมาได้ทรงปรากฏตัวให้คนกลุ่มหนึ่งทราบถึงศาสนาใหม่นี้ ในจำนวนคนกลุ่มนี้มี Le Van Trung อีกผู้หนึ่งซึ่งได้กลายมาเป็นผู้นำศาสนาที่สำคัญ ผลก็คือ ในระยะปีแรกนี้ศาสนาควาโดได้เผยแพร่ไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ มากมายในเวียดนามใต้ และหลังจากนั้นก็มีการตั้งศูนย์กลางขึ้นหลายแห่ง นโยบายของกลุ่มบริหารและเผยแพรศาสนา คือ ให้ศาสนาควาโดเป็นศาสนาของประเทศเวียดนาม การดำเนินงานของกลุ่มบริหารและเผยแพรก็อยู่ในลักษณะต่อต้านชาตินิยมอาณานิคมฝรั่งเศสซึ่งมีอิทธิพลอยู่ในเวียดนามในระบอบนั้น

บทบาทของกลุ่มควาโดในการต่อต้าน ฝรั่งเศสมีมากขึ้นใน สมัยสงคราม โลกครั้งที่สอง กลุ่มย่อยของพวกควาโดต่างก็ทำงานของตัว ทั้งในลักษณะที่ส่งเสริมกันและในลักษณะที่เป็นคู่ต่อสู้กัน กลุ่ม Tien Thien ได้รับอิทธิพลจากญี่ปุ่นเพราะมีผู้นำชาวเวียดนามที่เคยอยู่ญี่ปุ่น รัฐบาลฝรั่งเศสได้พยายามทำลายล้างกลุ่มนี้แต่ทำไม่สำเร็จ มีผลทำให้กลุ่ม Tien Thien หันไปเป็นพวกกับเวียดนาม การทำนวยถึงการสูญเสียอำนาจของฝรั่งเศสทำให้ผู้นำควาโดบางคนถูกส่งตัวไปอยู่ที่มาดากาสการ์และทำให้พวกควาโดใฝ่หาแรงสนับสนุนจากญี่ปุ่นมากขึ้น อิทธิพลจากญี่ปุ่นในเวียดนามเข้ามาในลักษณะกลุ่มอิทธิพลที่มีอาวุธ

เมื่อฝรั่งเศสสูญเสียอำนาจลงและเวียดนามมีอำนาจมากขึ้น กลุ่มควาโดมีแนวโน้มที่จะเข้าเป็นพรรคพวกกับเวียดนามในฐานะที่เคยต่อต้านฝรั่งเศสมาด้วยกัน แต่ต่อมาเมื่อฝรั่งเศส และเวียดนามสู้รบกัน ควาโดทำตัวเป็นกลางจนในที่สุดควาโดทนที่จะถูกพวกเวียดนามรุกรานไม่ได้จึงได้ยอมเซ็นสัญญาเป็นพวกเดียวกับฝรั่งเศส โดยมีควาโดกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับการยอมรับความช่วยเหลือจากฝรั่งเศส จากนั้นพวกควาโดก็มีกลุ่มทหารของตัวเอง และในพ.ศ. ๒๔๘๖ ควาโดมีลักษณะเป็นกลุ่มชาตินิยมทางการเมืองต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่เมื่อควาโดถูกบีบบังคับจากนายกรัฐมนตรื Buu-Loe ให้รวมกับทหารเป็นกองทัพของเวียดนาม พวกควาโดก็คัดค้านและไม่ยอมที่จะเป็นฝ่ายรัฐบาล ควาโดจึงหันกลับมาเป็นกลางอีกครั้งหนึ่ง

Hoa Hao หรือวาฮา คือศาสนาที่เกิดขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๘๒ โดย Huynh Phu So ในหมู่บ้านวาฮา So ทำตัวเป็นนักสอนศาสนาที่มีความรู้เกี่ยวกับพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามีความรู้เกี่ยวกับการรักษาโรคโดยยาแผนโบราณและการฝังเข็ม และทำการสั่งสอนประ

ชาชนทั่วไปในลักษณะที่ต่อต้านอิทธิพลฝรั่งเศสซึ่งมีอำนาจอยู่ในสมัยนั้น เนื่องจากศาสนานี้เป็นศาสนาที่ง่าย ไม่เน้นในเรื่องพิธีกรรม ไม่สร้างโบสถ์ วิหาร หรือปูชนียสถานใด ๆ ทั้งสิ้น So เน้นการสวดมนต์ภาวนาหรือทำจิตใจให้สงบภายในบ้านของตนเองอย่างเงียบ ๆ จึงทำให้มีคนเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาอย่างมาก ในเวียดนามใต้ ในปีต่อมารัฐบาลฝรั่งเศสซึ่งปกครองเวียดนามอยู่ในสมัยนั้นจับ So ส่งเข้าโรงพยาบาลโรคจิต เมื่อ So ออกจากโรงพยาบาลก็ถูกส่งไปอยู่ที่ Bac Lieu และลูกศิษย์ของ So บางคนถูกส่งไปอยู่ที่ค่ายกักกัน แต่ประชาชนก็ยังตามไปพบ So ทำให้รัฐบาลฝรั่งเศสส่ง So ไปอยู่ในลาว เมื่อญี่ปุ่นเข้ามามีอำนาจในเวียดนามในสมัยสงครามโลกครั้งที่สองจึงได้ปล่อย So ให้เป็นอิสระ So ได้พยากรณ์ไว้ตั้งแต่ต้นสงครามว่าญี่ปุ่นจะแพ้ในที่สุดและเมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามจริง ๆ วาซาวก็เป็นศาสนาที่มีความสำคัญมากศาสนาหนึ่งในเวียดนามใต้ แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าศาสนาวาซาวจะได้รับความสนับสนุนจากเวียดนามหรือฝรั่งเศส

So ตัดสินใจที่จะเล่นการเมืองในพ.ศ. ๒๔๘๘ โดยตั้งพรรคการเมืองชื่อ Vietnam Social Democratic Party และถูกฆ่าตายในปีต่อมา เนื่องจากศาสนาวาซาวขึ้นอยู่กับความเลื่อมใสที่ประชาชนมีต่อ So เมื่อ So ตาย ศาสนาวาซาวจึงลดความสำคัญลง นอกจากนี้การที่ศาสนาวาซาวเป็นศาสนาที่มีกฎเกณฑ์น้อยมากจึงปราศจากพลังที่พอจะรวมความเลื่อมใสของคนไว้ได้เมื่อสูญเสียผู้นำ ผู้นำคนอื่น ๆ ก็ไม่มีลักษณะเด่นพอที่จะชักจูงประชาชนไว้ได้ มีการแตกแยกออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ มากมาย มีหน้าหัววิธีการหาเงินเข้าพรรคการเมืองนี้ก็คือการคูด่อนการพนัน ซึ่งเป็นการทำลายชื่อเสียงพรรคและศาสนา

เมื่อสหประชาชาติประกาศการแบ่งเขตแดนระหว่างเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ ประธานาธิบดีโฮจว ดิน เตียม ได้เป็นผู้กุมอำนาจในเวียดนามใต้ ผู้นำควาโตและวาซาวหลายคนได้ตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี และทั้งกลุ่มควาโตและกลุ่มวาซาวก็ยังมีลักษณะต่อต้านรัฐบาลเวียดนามใต้อยู่ และผู้นำทั้ง ๘ คน (เป็นควาโต ๔ คน และวาซาว ๔ คน) ก็ได้ลาออกจากตำแหน่งเพราะไม่สามารถจะร่วมรัฐบาลกับโฮจว ดิน เตียมได้

แนวความคิดสังคมนิยมและระบบการปกครองในเวียดนาม

เนื่องจากแนวความคิดสังคมนิยมในเวียดนาม เกิดขึ้นเพื่อต่อต้าน การปกครองของฝรั่งเศสจึงเป็นการสมควรที่จะกล่าวถึงการยึดอำนาจของฝรั่งเศส เริ่มด้วยการยึดนครดานังในปีพ.ศ.

๒๕๐๑ ยึดนครไซ่ง่อนในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ และเวียดนามสูญเสียเอกราชให้แก่ฝรั่งเศสในปี พ.ศ.

๒๕๒๖ ในระยะแรกฝรั่งเศสให้จักรพรรดิเวียดนามปกครองเวียดนามภายใต้ความควบคุมของฝรั่งเศส แต่ได้รับการต่อต้านจากจีนซึ่งเคยมีอิทธิพลอยู่บริเวณอ่าวตังเกี๋ยมาก่อน ชาวเวียดนามเหนือก็ได้ทำการต่อต้านอิทธิพลของฝรั่งเศสหลายครั้ง แต่ไม่ได้รับผลสำเร็จ เพราะเป็นการต่อสู้ที่ไม่มีระบบ ในที่สุดฝรั่งเศสสามารถตั้งสหพันธ์อินโดจีนโดยรวมเวียดนามเขมรและลาวไว้ด้วยกัน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓

ลัทธิชาตินิยมเริ่มมีบทบาทในเวียดนามภายใต้การนำของ Phan Boi Chau โดยไปขอความช่วยเหลือจากญี่ปุ่น (ซึ่งเพิ่งชนะสงครามญี่ปุ่น-รัสเซียในปี พ.ศ. ๒๔๔๘) เมื่อถูกไล่จากญี่ปุ่นเขาไปรวบรวมสมัครพรรคพวกอยู่ในประเทศจีน และพยายามทั้งรัฐบาล พลัดถิ่นแต่ไม่ได้รับความสำเร็จ ในขณะเดียวกัน Phan Chah Trinh พยายามหาทางให้รัฐบาลฝรั่งเศสให้อิสระภาพแก่เวียดนามแต่ไม่ได้ผลเช่นเดียวกัน กลุ่มชาตินิยมพยายามหาทางเรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศสด้วยวิธีการต่างๆ กันซึ่งล้วนแล้วแต่จะไม่ได้รับผลสำเร็จทั้งสิ้น มีการตั้งพรรคชาตินิยมเวียดนาม (Vietnamese Nationalist Party) ขึ้นที่กวางตุ้งในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ และอีกสองปีต่อมาได้เข้ามาอยู่ในฮานอย แต่พรรคนี้ทำงานไม่ได้ผลและถูกรัฐบาลฝรั่งเศสปราบปรามอยู่เสมอ จนแทบจะต้อกลายตัวไป เนื่องจากขาดผู้สนับสนุนและขาดโครงการที่ดี สมาชิกหลายคนหนีไปอยู่ที่ฮูหนานในประเทศจีน และเมื่อกลับมาเวียดนามสมัยสงครามโลกครั้งที่สองก็ได้รับการต่อต้านจากรัฐบาลฝรั่งเศสและจากพรรคคอมมิวนิสต์ด้วย บทบาทของกลุ่มการเมืองประเภทนี้มีมากขึ้น เมื่อรัฐบาลญี่ปุ่นสนับสนุนการเรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศสของจักรพรรดิ Bao Dai และจัดตั้งศูนย์กลางที่นครเว้ กลุ่มลัทธิชาตินิยมรวมกันเป็น United National Front ภายใต้การบริหารงานของญี่ปุ่น เมื่อเห็นว่าความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มการเมืองจะเป็นประโยชน์ต่อการต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมของฝรั่งเศส กลุ่มของจักรพรรดิ Bao Dai ได้ยอมอยู่ภายใต้การนำของ Ho Chi Minh ในที่สุด

ในสมัยที่มีการตั้งพรรคชาตินิยมขึ้นที่กวางตุ้งนั้น สมาคมชื่อ Association of Vietnamese Revolutionary Party ก็ตั้งขึ้นนอกประเทศเหมือนกัน สมาคมนี้นี้ต่อมาได้กลายเป็น Indochinese Communist Party ในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ต่อมา Ho Chi Minh ได้รวบรวมพรรคเล็กพรรคน้อยเข้าด้วยกันรวมเรียกว่า Vietnam Independence League หรือเวียดนาม ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง พวกเวียดนามเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลมากในเวียดนามและมีกิจกรรมในทำนอง

ต่อต้านฝรั่งเศสและญี่ปุ่นในช่วงระยะเวลาเดียวกันรัฐบาลก็สนับสนุนการจัดตั้ง Revolutionary League of Vietnam และหวังที่จะทำงานร่วมกับ Ho Chi Minh แต่ปรากฏว่าความสนับสนุนที่ Ho Chi Minh ได้รับจากรัฐบาลก็มีส่วนใหญ่เขาเข้าไปให้กับเวียตมินห์หมดถึงแม้ว่าในเวลานั้น Ho Chi Minh จะไม่ได้แสดงตัวว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เพียงแต่เป็นบุคคลซึ่งสนับสนุนลัทธิชาตินิยมเท่านั้น เมื่อรัฐบาลญี่ปุ่นสนับสนุนการเรียกร้องเอกราชของจักรพรรดิ Bao Dai และจัดตั้งศูนย์กลางที่นครเว้ พวกเวียตมินห์ไม่ยอมรับสนับสนุนจักรพรรดิ Bao Dai แต่พยายามกอบกู้เอกราชให้กับเวียตนามเองและในที่สุดก็ที่ได้กล่าวมาแล้ว พวก Bao Dai ได้ยอมอยู่ภายใต้การนำของ Ho Chi Minh เพราะเชื่อว่าจะเป็นวิธีเดียวที่จะต่อต้านพวกฝรั่งเศสได้ ในที่สุด Ho Chi Minh ประกาศเอกราชและแต่งตั้ง Democratic Republic of Vietnam เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๔๘๘

Ho Chi Minh ต้องทำการเรียกร้องรัฐบาลฝรั่งเศสให้รับว่า Democratic Republic of Vietnam เป็นรัฐเอกราชประกอบด้วยเวียตนามเหนือ (บริเวณอ่าวตังเกี๋ย) เวียตนามกลาง (อันนัม) และเวียตนามใต้ (Cochin China) มีระบบการปกครองเศรษฐกิจและทหารเป็นของตัวเอง แต่รัฐบาลฝรั่งเศสไม่ยอมรับข้อเสนอของ Ho Chi Minh หลังจากต่อรองและสู้กันทางการเมืองและการทูตแต่ไม่ได้ผล การสู้รบทางทหารก็เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ โดยพวกเวียตมินห์ยึดดินแดนในป่าและฝรั่งเศสได้กินแดนในเมือง และในที่สุดสนธิสัญญาเจนีวาแบ่งแยกดินแดนเวียตนามเหนือ เวียตนามใต้ที่เส้นขนานที่ ๑๗

โครงสร้างของระบบการปกครองของเวียตนามเหนือ อยู่ภายใต้ความควบคุมของพรรคลาวทอง (พรรคคอมมิวนิสต์แห่งเวียตนาม) ถึงแม้ว่าตามรัฐธรรมนูญแล้ว พรรคลาวทองไม่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของระบบการปกครองของประเทศ แต่ตามความเป็นจริงผู้ที่มียศตำแหน่งในพรรคลาวทองก็คือผู้ที่มีตำแหน่งสำคัญๆ ในโครงสร้างการปกครอง

รัฐบาลเวียตนามเหนือไม่ให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญเพียงแต่ใช้รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการศึกษาและชักจูงประชาชนให้เปลี่ยนค่านิยม และมีแนวความคิดคล้ายตามรัฐบาล รัฐบาลกลางประกอบด้วย ๑. สถาผู้แทนราษฎร ๒. ประธานาธิบดีและรัฐมนตรี ๓. ศาลผู้มีหน้าที่ทางกานตุลาการ ในระบบการปกครองของเวียตนามเหนือ อำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติไม่ได้แยกกันเด็ดขาด ผู้ที่มีอำนาจในการปกครองก็คือผู้ที่มีตำแหน่งสำคัญในพรรคลาวทองและเป็นรัฐมนตรี ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจค่อนข้างจำกัด เช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย

ในระดับท้องถิ่นมีการเลือกผู้แทนราษฎรจากระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับจังหวัดถึงระดับหมู่บ้าน ในแต่ละระดับของสภาประชาชนมีกรรมการบริหารทำหน้าที่ประสานงานระหว่างส่วนกลางกับประชาชน สมาชิกสภาประชาชนที่ได้รับเลือกจะต้องได้รับความสนับสนุนจากสมาชิกของพรรคลาวคงด้วย

พรรคลาวคงเดิมคือ Vietnamese Communist Party ตั้งโดย Ho Chi Minh ในฮ่องกงในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ในระหว่างที่ฝรั่งเศสมีอำนาจอยู่ พรรคนี้ต้องทำงานใต้ดินเพราะได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงจากรัฐบาลฝรั่งเศส เมื่อ Ho Chi Minh มีอำนาจขึ้น พรรคลาวคงก็มีบทบาทมากขึ้นโดยมีสถานภาพแตกต่างจากพรรคการเมืองตามความหมายทั่วไป มีบทบาททางด้านการบริหารการปกครองในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นมากเช่นเดียวกับบทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศจีน โครงสร้างของพรรคเป็นแบบรวมอำนาจอยู่ที่ส่วนกลางและมีการแบ่งอำนาจสู่ระดับท้องถิ่น ลดหลั่นกันลงมาตามขั้นตอน มีการตั้งหน่วย Chi bo ขึ้นในระดับท้องถิ่น ถ้าท้องถิ่นนั้นมีหน่วยงานต่างๆ มากกว่า ๓ หน่วยขึ้นไป เช่น โรงงาน โรงเรียน หน่วยงานของรัฐบาล ทหาร โรงพยาบาล ฯลฯ เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวประสานงานระหว่างพรรคและประชาชน ส่วนบนของโครงสร้างประกอบด้วย politburo ของ Central Committee ซึ่งคัดเลือกมาจาก party congress of delegates politburo นี้ทำหน้าที่พิจารณานโยบายและบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายการแบ่งงานของส่วนกลางซึ่งแบ่งออกเป็นกรมต่างๆ ๑๐ กรม

แนวความคิดแบบสังคมนิยมทำให้เกิดการปรับปรุงโครงสร้างต่างๆ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ผู้เชี่ยวชาญรัสเซียและจีนช่วยกันตั้งกรมการวางแผนแห่งชาติและสำนักงานสถิติกลางขึ้น ตามโครงการ ๓ ปีฉบับแรกที่ร่างไว้ การลงทุนของรัฐบาลแบ่งได้ดังนี้ คือ ร้อยละ ๓๘ ในการพัฒนาอุตสาหกรรม ร้อยละ ๒๓ ในการขนส่งและสื่อสาร ร้อยละ ๒๐ ในการเกษตรกรรมและชลประทานและ ร้อยละ ๑๙ ในการศึกษาและบริการสังคม นอกจากนี้ยังมีนโยบายปฏิรูปที่ดินด้วยวิธีการรุนแรง โดยการริบที่ดินจากเจ้าของที่ดินที่มีที่ดินมากมาทำ state farm และจับเจ้าของที่ดินขึ้นศาลและหรือประหาร ที่ดินที่ริบมาได้แบ่งให้ชาวนาที่ไม่มีที่ดินทำกินประมาณคนละ ๒ เอเคอร์ การปฏิรูปที่ดินด้วยวิธีรุนแรงนี้ทำให้เกิดการประท้วงจากคนบางกลุ่ม เพราะการริบที่ดินด้วยวิธีรุนแรงและกระหน่ำกันนั้นทำให้ผลผลิตตกต่ำลง และทำให้แผนพัฒนาของชาติต้องล่าช้าไปด้วย รัฐบาลยอมรับว่านโยบายปฏิรูปที่ดินด้วยวิธีรุนแรงนี้เป็นนโยบายที่ผิดและทำให้ขวัญของประชาชน

เสีย ต่อมาจึงเริ่มทำนารวมแบบไม่บังคับ โดยประชาชนบางคนยังสมัครใจที่จะมีที่ดินส่วนตัวหรือทำงานนอก collectives เพราะต้องการเพิ่มผลผลิตของตัวเอง ในระยะแรกส่งเสริมให้มี work-exchange teams ให้ชาวนาช่วยกันทำนาแลกเปลี่ยนกันแล้วจึงหันมาจัดตั้งระบบนารวมและสหกรณ์ ในระยะนี้นารวมอาจแบ่งได้เป็น ๒ แบบคือ แบบเมืองกัน ซึ่งสมาชิกยังเป็นเจ้าของที่ดิน สัตว์เลี้ยงและเครื่องมือ ส่วนกลางจะจ่ายค่าเช่าเครื่องมือและที่ดินเหล่านี้และมีการปันผลตามแรงงานที่ลงไป แบบที่สองคือแบบก้าวหน้า ซึ่งสมาชิกจะเป็นเจ้าของเฉพาะสมบัติส่วนตัวเท่านั้น สมบัติอย่างอื่นเป็นของส่วนกลางหมด สมบัติส่วนตัวที่กลายเป็นของส่วนกลางถือเป็นค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิกของนารวมและสหกรณ์ ประชาชนมีรายได้จากการปันผลตามแรงงานที่ลงไป นอกจากนี้ยังมี state farm ซึ่งเป็นหน่วยงานเกษตรของรัฐที่มีขนาดใหญ่กว่าสหกรณ์ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ มีจำนวนทั้งสิ้น ๕๕ แห่ง (เปรียบเทียบกับสหกรณ์ ๓๐,๖๒๔ แห่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓)

สมาชิกสหกรณ์จะต้องมีอายุเกิน ๑๖ ปี และจะต้องเป็นคนที่มีประสิทธิภาพทางด้านการงานหนัก คนที่ไม่เคยทำงานกรรมกรมาก่อนต้องผ่านการฝึกอบรม คนที่เข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์และไม่ประสงค์จะอยู่ต่อสามารถลาออกได้โดยบอกล่วงหน้าและออกหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวแล้ว ทรัพย์สินสมบัติที่เอาติดตัวมาด้วยและเงินปันผลส่วนที่ควรจะได้จะได้รับกลับไปหมด โดยปกติสมาชิกสหกรณ์จะมีบ้าน สนาม คอกสัตว์ กองฟางและที่ทำสวน สำหรับแต่ละครอบครัว ขนาดของที่ดินขึ้นอยู่กับทำเลที่ตั้งของบ้านและสวน เช่นบนภูเขาแต่ละครอบครัวจะได้ครอบครองเนื้อที่ดินมากกว่าบนพื้นราบ เมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์สมาชิกยกทรัพย์สินส่วนตัวให้กับสหกรณ์และแลกเปลี่ยนเป็นหุ้นส่วน (production share หรือ collective share) สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิต ซึ่งรวมค่าเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย สัตว์เลี้ยง และเครื่องมือ พอใช้จ่ายบนที่ดินทั้งหมดที่ได้แบ่งปันมาสำหรับฤดูเพาะปลูกนี้และเหลือถึงปีหน้า ถ้าค่าใช้จ่ายในการผลิตสูงเกินกว่าที่สมาชิกจะจ่ายได้ก็จะใช้เงินซึ่งเป็นเงินกองกลางของสหกรณ์

สหกรณ์ประกอบด้วยสภาสหกรณ์มีหน้าที่ พิจารณารายงาน ของกรรมการ บริหารกรรมการควบคุมและกรรมการวางแผนเกี่ยวกับเรื่องบรรทัดฐานของสมาชิก งบประมาณและการจ่ายเงินปันผล มีการประชุมกัน ประมาณ ๓ เดือนครั้ง ตำแหน่งต่าง ๆ เหล่านี้มีการเลือกตั้งทุกปีแต่เลือกคนซ้ำได้ และหนึ่งส่วนสามของกรรมการจะต้องเป็นผู้หญิง

กลุ่มสหกรณ์ประกอบด้วยสมาชิกประมาณ ๑๕ ครอบครัว ถ้ามีสมาชิกมากกว่านี้อาจจะแบ่งเป็น ๒ กลุ่มได้ ในยุคเก็บเกี่ยวมีการประเมินผลงานของปีที่ผ่านมาและวางแผนงานของปีต่อไปให้เข้ากับสภาพท้องถิ่นและแผนงานของรัฐ การพิจารณาผลงานก็มีการตั้งบรรทัดฐานขึ้นเพื่อจะได้พิจารณาประสิทธิภาพการทำงานและเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาการปันผล มีการกำหนดเป้าหมายของสหกรณ์ทั้งทางด้านการผลิตและค่าใช้จ่าย มีการให้การศึกษาอบรมกับสมาชิกสหกรณ์เพื่อจุดประสงค์ให้มีความทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีที่สมาชิกสหกรณ์ทำผิดกฎของสหกรณ์ก็มีการพิจารณาโทษแบ่งเป็น ๔ ขั้นตอน คือ ตักเตือน ตักเตือน ปรับและไล่ออกจากสมาชิกภาพ แผนพัฒนา ๓ ปีแผนที่ ๒ มีโครงการที่จะเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นแบบร่วมกันระหว่างรัฐ-เอกชน โดยรัฐบาลรับสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์มาประเมินค่าและจ่ายเงินทดแทนให้ตามความเหมาะสม จากนั้นรัฐจะเข้าดำเนินกิจการและทำการบริหารช่างฝีมือและพ่อค้าเบ็ดเตล็ดเปลี่ยนสถานะภาพจากการเป็นเจ้าของกิจการมาเป็นลูกจ้างของรัฐแทน ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ๔๘.๕ เปอร์เซ็นต์ของกิจการเอกชนได้กลายเป็นของรัฐ-เอกชน นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งสหกรณ์ของรัฐซึ่งมีทั้งสหกรณ์ช่างและสหกรณ์เกษตร และปรากฏว่าในปีเดียวกันนั้น ๗๕ เปอร์เซ็นต์ของเจ้าของกิจการย่อยได้เป็นสมาชิกของสหกรณ์ของรัฐ และ ๕๕ เปอร์เซ็นต์ของเกษตรกรเป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้ผลิต ตามหลักแล้วสมาชิกสหกรณ์ต้องขายผลผลิตให้รัฐ แต่ตามความเป็นจริงก็มีการหลีกเลี่ยงกฎเกณฑ์พอสมควร

แผนพัฒนา ๕ ปี แผนแรก (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) มีจุดประสงค์ที่จะวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างเวียดนามให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบสังคมนิยม โดยเน้นที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก (เช่นการผลิตเหล็ก เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำด้วยโลหะต่าง ๆ เป็นต้น) และในขณะเดียวกันปฏิรูปแนวความคิดของประชาชนให้เป็นแบบสังคมนิยมด้วย ผลของโครงการพัฒนานี้ทำให้ฮานอยเปลี่ยนสภาพจากเมืองพาณิชย์มาเป็นเมืองอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ นโยบายของพรรคลาวองได้เปลี่ยนไปและหันมาสนใจการผลิตอาหารและสินค้าเกษตรกรรม ทั้งนี้เป็นเพราะเวียดนามไม่สามารถผลิตอาหารได้พอเพียงกับความต้องการ

แนวความคิดสังคมนิยมมีบทบาทในการเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวเวียดนามโดยทั่วไปมีการแบ่งปันส่วนอาหารประเภทข้าว เนื้อ และหมู และมีการควบคุมราคาอาหารด้วย ประชาชนสามารถรับประทานอาหารจากครัวกลาง (collective kitchen) ได้และอาหารที่ทำจากในครัวจะมี

มากชนิดกว่าอาหารที่ประชาชนจะสามารถหาซื้อกินเองได้ ร้านขายอาหารมีน้อยแต่ก็มีตลาดมีกที่ขายอาหารสดในราคา ๓ เท่าของราคาที่ทางรัฐควบคุม ในขณะที่เดียวกันทางด้านสวัสดิการรัฐบาลก็พยายามนำแนวความคิดสังคมนิยมมาใช้และพยายามให้บริการทางด้านการรักษาพยาบาล สุขภาพอนามัย การชุกน้ำ ทำท่อระบายน้ำและทำส้วมซึม ประเทศสังคมนิยมในยุโรปมีเยอรมันตะวันออกและเช็กโกสโลวาเกียให้ความช่วยเหลือ ในการจัดตั้งโรงพยาบาลที่ฮานอยและไซฟองตามลำดับ ในเวียดนามเหนือก่อนสิ้นสุดสงครามเวียดนาม ๗๐ เปอร์เซ็นต์ของอำเภอทั้งหมดมีโรงพยาบาลหรือคลินิก แต่ในระดับหมู่บ้านราษฎรส่วนใหญ่ยังต้องจ่ายค่ายาเองถึงแม้จะไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาลก็ตาม กิจกรรมเกี่ยวกับสวัสดิการของประชาชนขึ้นอยู่กับกลุ่มบริหารระดับท้องถิ่นว่าให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านสวัสดิการมากน้อยเพียงไร นอกจากนั้นสวัสดิการทางด้านสุขภาพอนามัยรวมสวัสดิการเกี่ยวกับบุตรและการคลอดบุตรตลอดจนสวัสดิการสำหรับทหารผ่านศึกที่พิการด้วย

โครงสร้างของครอบครัวก็เปลี่ยนไปตามแนวความคิดแบบสังคมนิยมด้วย ผู้หญิงมีบทบาทในครอบครัวมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับชน ธรรม เนียมโบราณ ที่เลียน แบบของ จีนในลักษณะที่ผู้ชายมีอำนาจและบทบาทในครอบครัวมากที่สุด การแต่งงานแบบคลุมถุงชนไม่มีอีกต่อไปและอายุตอนแต่งงานก็สูงขึ้นด้วย นอกจากนี้รัฐบาลยังสนับสนุนให้มีการจดทะเบียนสมรสโดยไม่มีพิธีแต่งงาน หรือถ้าจะมีพิธีแต่งงานก็สนับสนุนการแต่งงานหมู่เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย แต่ละครอบครัวจะมีลูกเพียง ๒ คนแทนที่จะสนับสนุนการมีลูกหลายๆ แบบธรรมเนียมเวียดนามโบราณทั้งนี้เห็นว่าเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่แบบใหม่ที่ไม่สนับสนุนให้มีประชากรเพิ่มขึ้น และเหมาะสมกับลักษณะการทำงานในเวียดนามในระยะหลัง ที่ฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงอาจจะต้องย้ายไปทำงานไกล ๆ ทำให้ครอบครัวอยู่ไม่ครบ ซึ่งในกรณีแบบนี้ทางรัฐบาลจะให้บริการเพิ่มคือ จะมีกลุ่มบริการมาทำงานบ้านให้ในกรณีที่แม่บ้านต้องย้ายไปทำงานที่อื่น

แนวความคิดทาง สังคมนิยมมีบทบาททำให้เกิด ความ เปลี่ยนแปลง ในระบบความเชื่อด้วย รัฐบาลมีความเห็นว่าศาสนาไม่ใช่สิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ ใครจะนับถือศาสนาหรือไม่นับถือก็ได้ และเนื่องจากพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ไม่มีกฎเกณฑ์เคร่งครัดอยู่แล้วประชาชนชาวเวียดนามจึงให้ความสนใจกับศาสนาน้อยลง การเช่นไหว้บรรพบุรุษก็มีบ้าง และมักจะเป็นการเช่นไหว้ด้วยผลไม้แต่เพียงอย่างเดียว เพราะอาหารแพงมากและประชาชนไม่มีเงินเหลือ

พอที่จะใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย วัดและเจดีย์บางแห่งยังคงเปิดให้ประชาชนนันทนาการอยู่แต่มีหลายแห่งที่เล็กและรกร้างไปใช้ในกิจการอย่างอื่น รัฐบาลได้ประกาศห้ามไม่ให้วัดมีที่ดินด้วย ผิดกับสมัยก่อนซึ่งวัดสามารถมีที่ดินของตัวเองหรืออาจจะไปเช่าที่ดินจากคนอื่นได้ด้วย ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าถึงแม้ลัทธิสังคมนิยมจะมีลักษณะที่ไม่ส่งเสริมศาสนาแต่รัฐบาลเวียดนามเหนือในระยะหลังก็ไม่ได้มีนโยบายต่อต้านศาสนาอย่างออกหน้าออกตา ทั้งนี้คงจะเป็นเพราะว่าได้เห็นตัวอย่างมาจากประเทศจีนแล้วว่าการปล่อยให้ศาสนาค่อย ๆ ลดความสำคัญลงจะเป็นนโยบายที่เหมาะสมกว่าการพยายามต่อต้านศาสนา เมื่อได้ยึดนโยบายไม่ต่อต้านศาสนาแล้ว รัฐจึงได้จัดตั้งสมาคมทางศาสนาขึ้นเพื่อรัฐจะได้สามารถควบคุมกิจการต่าง ๆ ได้ สมาคมทางศาสนาที่จัดตั้งขึ้นมี Patriotic Catholic Church, Liaison Catholic Committee, Unified Buddhist Association of Vietnam และ Vietnamese Association of Christian สาเหตุสำคัญที่ทำให้รัฐบาลเวียดนามเหนือจัดตั้งกลุ่มสมาคมต่าง ๆ ขึ้นเป็นเพราะกลุ่มศาสนาคาทอลิกในเวียดนามพยายามใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการรวบรวมสมัครพรรคพวก รัฐบาลจึงช่วยรวมกลุ่มให้และควบคุมกิจกรรมของกลุ่มไปด้วยในตัว

สรุป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมต่างชาติและแนวความคิดสังคมนิยมในเวียดนามต่างก็มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมและแนวการปกครอง และการเมืองของเวียดนามทั้งสิ้น วัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมอินเดียเข้ามามีอิทธิพลในระยะแรก และผู้ปกครองชาวเวียดนามรับเอาอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติมาเพราะสามารถใช้ประโยชน์ ในการ ปกครองประเทศโดยที่ประชาชนยอมรับและไม่มีการทักท้วงถึงขนาดที่ควบคุมสถานการณ์ไม่ได้ ฉะนั้นวัฒนธรรมจีนและอินเดียจึงมีประโยชน์ในการใช้ปกครองประเทศในระยะแรกๆ ในระยะที่จีนได้มีอำนาจในการปกครองเวียดนามด้วยการยอมรับวัฒนธรรมจีนในอาณาจักรไตเวียตและนามเวียตและการยอมรับวัฒนธรรมอินเดียในอาณาจักรจัมปาเป็นเพราะผู้ปกครองประเทศมีความประสงค์เช่นนี้ และประชาชนไม่ได้มีปฏิกิริยากักกันแต่อย่างใด ผลก็คือวัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมอินเดียมีโอกาสดำเนินการปลูกฝังให้เข้าไปอยู่ในจิตใจของชาวเวียดนามในระยะก่อนแรก ตามความเห็นของผู้เขียน วัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมอินเดียใน เวียดนามนั้น ได้มีโอกาสผสมกลมกลืนกัน ตั้งแต่สมัยที่อาณาจักรจัมปาล่มจนถึงปัจจุบัน การที่นักวิชาการบางคนกล่าวว่าวัฒนธรรมจีนมีอิทธิพลในเวียดนามเหนือและ

วัฒนธรรมอินเดียมีอิทธิพลในเวียดนามได้นั้นเป็นความจริงเฉพาะช่วงที่อาณาจักรจัมปามีอำนาจอยู่เท่านั้น หลังจากนั้นเมื่ออาณาจักรจัมปาล่มแล้ว วัฒนธรรมจีนได้มี โอกาสแผ่กระจายลงมาทางใต้และผสมผสานกับวัฒนธรรมอินเดีย ทำให้เกิดวัฒนธรรมเวียดนามใต้ขึ้น วัฒนธรรมเวียดนามจึงรวมเอาวัฒนธรรมจีน และวัฒนธรรมอินเดีย เข้าด้วยกัน โดยวัฒนธรรมจีนมีอิทธิพลสูง กว่ามาก ผิดกับในประเทศไทยหรือเขมรที่มีลักษณะผสมเหมือนกัน แต่อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียในไทยและเขมรมีสูงกว่าในเวียดนาม

เมืองฝรั่งเศสเข้ามามีอำนาจและพยายามนำเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ ประชาชนบางส่วนยอมรับในขณะที่ประชาชนอีกส่วนหนึ่งไม่ยอมรับ นอกจากนี้การที่ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีวัฒนธรรมและระบบการปกครองแตกต่างไปจากเวียดนาม พยายามนำเอาระบบการปกครองแบบใหม่มาใช้ในเวียดนาม ทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านในระดับและวงการต่างๆ กัน การที่วัฒนธรรมและระบบการปกครองของฝรั่งเศสไม่เป็นที่ยอมรับนี้สาเหตุหนึ่งคงจะ เป็นเพราะเวียดนามได้ รับเอาวัฒนธรรมและระบบการปกครองของจีนและอินเดียไปแล้ว และวัฒนธรรมและระบบการปกครองของฝรั่งเศสมีแนวโน้มนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและการปกครองของเดิม มีหน้า ราชการที่ฝรั่งเศสเจริญกว่าเวียดนามมากทำให้ฝรั่งเศสมีทัศนคติที่ดูถูกชาวเวียดนามอยู่ในที่ เป็น การสร้างความไม่เสมอภาคให้เกิดขึ้น และเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการต่อต้านทางด้านอุดมการณ์ และแนวความคิด

ลัทธิสังคมนิยมเข้ามา ในเวียดนาม ในลักษณะ ของอุดมการณ์ และแนว ความคิดใหม่ต่อต้านวัฒนธรรมและระบบการปกครองของฝรั่งเศส ประชาชนกำลังต้องการสิ่งต่อต้านอำนาจฝรั่งเศสอยู่แล้ว จึงยอมรับลัทธิสังคมนิยม แม้ว่าลัทธิสังคมนิยมจะมีหลักการแตกต่างไปจากวัฒนธรรมและระบบการปกครองของเวียดนามเดิมสมัยที่วัฒนธรรมจีนและอินเดียยังคงมีบทบาทอยู่ แต่ วัฒนธรรมและระบบการปกครองของเวียดนามเดิมนั้นได้ ถูกรบกวน มาแล้วครั้ง หนึ่ง โดยกลุ่มปกครองฝรั่งเศส เมื่อรัฐบาลสังคมนิยมนำแนวความคิดใหม่ซึ่งต่อต้านระบบของฝรั่งเศสมาใช้ การยอมรับแนวความคิดใหม่ก็มีที่ท่าว่าจะเป็นไปได้ วัฒนธรรมและระบบการปกครองของเวียดนาม ได้ถูกรบกวนมาแล้วหลายครั้ง ฉะนั้นในระยะหลังๆ การต่อต้านและการยอมรับจึงไม่อยู่ในลักษณะ รุนแรง ทั้งนี้หมายถึงการยอมรับแนวความคิดและวัฒนธรรมใหม่ที่เกิดขึ้นภายในประเทศโดยไม่ ได้พิจารณาถึงอิทธิพลของต่างชาติที่ทำให้เกิดสงครามเวียดนามขึ้น การพิจารณาสงครามเวียดนาม เป็นอีกประเด็นหนึ่งต่างหาก ซึ่งไม่ได้นำมากล่าวไว้ในบทความนี้ และสงครามเวียดนามก็ไม่ได้

ว่าเป็นการต่อสู้เพื่อต่อต้านลัทธิสังคมนิยมของชาวเวียดนามเอง บทบาทของฝรั่งเศสและอเมริกาในสงครามเวียดนามทำให้สงครามเวียดนาม มีลักษณะเป็นสงครามโลก มากกว่าสงครามภายในประเทศ

ผู้เขียนหวังว่า การพิจารณาถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมและระบบ การปกครอง ของต่างชาติในเวียดนามจะช่วยให้เราเข้าใจถึงสถานการณ์เวียดนามได้ดีขึ้น เหตุการณ์ในเวียดนามได้หลังจากที่อเมริกาถอนกำลังออกจากไซ่ง่อนแล้ว เป็นเหตุการณ์ใหม่ที่ไม่ได้รับการเปิดเผยมากนัก อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนคิดว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเวียดนามเหนือหลังสนธิสัญญาเจนีวา ไม่แตกต่างไปจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวียดนามใต้หลังจากที่อเมริกาถอนกำลังออกจากเวียดนาม

บรรณานุกรม

George Coedes : The Making of South East Asia Transtated by H.M. Wright.
Berkeley : University of California press. 1967.

Bernard B. Fall : The political-Religious of Vietnam. Pacific Affairs, Sept 1955.

Gerald Hickey: Village in Vietnam. Naw Haven : Yale University Press. 1964

Nguyen Khac Kham : An Introduction to Vietnamese Culture. Tokyo : Tokyo Press Co., Ltd. 1967.

Harvey H. Smith et. al. : Area Handbook for North Vietnam. Washington D.C.: U.S. Government Printing, 1967.

เสรีयरโกเศศ : แหลมอินโดจีนสมัยโบราณ มุลนิธิเสรีयरโกเศศ-นาคะประทีป สำนักพิมพ์
บรรณาการ ๒๕๑๕.